

Ion Bârlea

Radu Zlati

Prestigios folclorist și om de cultură maramureșean, Ion Bârlea s-a născut la 11 iunie 1883, în localitatea Berbești (Berinde, p. 37). Cele patru clase primare le-a făcut în satul natal, după care a urmat cursurile liceale în Sighetu Marmației și pe cele ale Academiei teologice din Gherla. În perioada vacanțelor și primii 4 ani de la absolvirea Academiei, cutreieră satele Maramureșului, culegând de la țărani mai bătrâni valoroase informații istorice, lingvistice și etnografice.

Anul 1909, anul preluării parohiei Ieud, este și cel al apariției lucrării „Însemnări din bisericile Maramureșului”, datorită și sprijinului acordat de către Nicolae Iorga. Tot cu aportul acestuia, Ion Bârlea va înființa, la Ieud, o bibliotecă sătească.

După ce în anii 1913-1920, se află la Călinești, pe valea Cosăului, în 1920 se va transfera la Sighetu Marmației, în cadrul Școlii Normale. Elevul său, publicistul Ion Berinde, își descrie cu emoție dascălul: „Egal cu sine însuși, nu l-am surprins, în nici o împrejurare să ridice tonul, să-și exteriorizeze stările tensionate. Liniștit, sociabil, comunicativ, accesibil, oferea tuturor normaliştilor statornică sa ocrotire și prietenie. Despre copii ne spunea că sunt flori, iar cine nu iubește florile n-are ce căuta la catedră /.../. Din punct de vedere etic, omul chiulangiu, omul obișnuit să trăiască din minciună și impostură este un bolnav contagios, care infectează mediul înconjurător.” (Berinde, p. 39).

În 1938, se va transfera la Cluj, unde va edita seria nouă a săptămânalului „Gazeta maramureșeană”, periodic anterior condus tot de către el, la Sighetu Marmației, între 1922–1932. În urma Dictatului de la Viena, se va refugia la București, unde va preda la Colegiul Sf. Sava până la pensionare (1946).

Încă din 1913, a colaborat cu marele Bela Bartok la culegerea folclorului din satele: Dragomirești, Cuhea, Nănești, Oncești, Bocicoel, Vișeu de Jos, Petrova, Poienile Glodului, Glod și Văleni (culegerea celor doi va apărea doar în 1968, la Budapesta!). Culegerea proprie de balade, colinde, bocete, descântece, farmece și desfacere a fost publicată în 1924, la Editura „Casa Școalelor”, fiind apreciată de specialiștii timpului, iar autorul premiat de Academia Română cu premiul „Năsturel”. O nouă ediție a lucrării, cu titlul de „Literatura populară din Maramureș”, a fost editată în 1968, când folcloristul împlinea 85 de ani. Printre lucrările sale, merită, de asemeni, să fie amintită „Contribuții la Istoria Maramureșului”, apărută în perioada când autorul era directorul Arhivelor Statului din Sighetu Marmației.